

Considerații privind portul popular vâlcean

Oana Florescu*

Keywords: *costumes, female costume, Valcea county.*

Abstract: *The costume, a decorative art field, responds to the spiritual and material needs of society in its historical development. Beyond the utilitarian function, protection of the body, the costume wishes to amend the physical appearance of every age man, who is trying to express himself in the costume created.*

From a morphological perspective, female costume is presented in two versions and the differentiating criterion is the presence of the piece covering the waist down shirt. In both cases, the main piece is the shirt, keeping the balance both by full color and decoration and by proportions, representing the decisive factor in choosing what parts make up the whole.

Cuvinte-cheie: *port popular, costum popular femeiesc, județul Vâlcea.*

Rezumat: *Costumul, domeniul al artei decorative, răspunde unor nevoi spirituale dar și materiale ale societății în dezvoltarea ei istorică, cuprinzând plastic structura și relațiile rânduiri respective. Dincolo de funcția sa utilitară, cea de protejare a corpului, costumul popular exprimă dorința permanentă de modificare a înfățișării fizice a omului fiecărei epoci, încercând să se exprime pe sine însăși în costumul creat.*

Din punct de vedere morfologic, costumul popular femeiesc se prezintă în două variante: costumul cu vâlnic și costumul cu catrințe, criteriul fiind prezența piesei care acoperă cămașa de la brâu în jos. Atât la costumul cu zăvelci sau catrințe cât și la cel cu vâlnic sau opreg, piesa de bază o reprezintă ia sau cămașa, ea păstrând întregul echilibru atât prin cromatică și decor cât și prin proporții, reprezentând elementul determinant în alegerea pieselor ce alcătuiesc ansamblul.

În ansamblul său, portul popular modelează atât silueta umană, cât și sublinierea individualității volumului acestuia, dezvoltându-i totodată calitățile specific zonale, surpinzându-i personalitatea și deosebirile de caracter care fac diferența între gorjean și maramureșean, sau sucevean de bănațean. Un rol important în stabilirea stilului l-au avut perioadele istorice în care condițiile au determinat conturarea unei regiuni cu caractere proprii, dar care nu au schimbat unitatea fondului comun, ci doar au permis stabilirea unor caractere locale, originale, pe baza cărora cercetătorii au căutat ulterior să delimiteze zonele etnografice.

Costumul, domeniul al artei decorative, răspunde unor nevoi spirituale dar și materiale ale societății în dezvoltarea ei istorică, cuprinzând *plastic* structura și relațiile rânduiri respective.

Dincolo de funcția sa utilitară, cea de protejare a corpului, costumul popular exprimă dorința permanentă de modificare a înfățișării fizice a omului fiecărei epoci, încercând să se exprime pe sine însăși în costumul creat.

Costumul tradițional din zona Vâlcei regăsit și în colecția Muzeului Satului Bujoreni, exprimă idealurile estetice ale societății secolului al XIX-lea în ultimele sale decenii precum și în ultimele decenii ale secolului XX.

Din punct de vedere morfologic, costumele populare femeiești se prezintă în două variante: costumele cu vâlnic și costumele cu catrințe, criteriul fiind prezența piesei care acoperă cămașa de la brâu în jos.

Costumul cu catrință, denumit local și zăvelcă, este considerat mai vechi, dată fiind răspândirea catrinței pe o arie mai largă și mai ales existența unei varietăți extraordinare cunoscută în zonă.¹

Dacă despre costumele cu zăvelci și catrințe se poate afirma că au o vechime mare, despre costumele cu vâlnic sau opreg nu se poate afirma cu exactitate cât de departe în timp se situează vechimea lui. Se presupune că datează încă din secolul al XVIII-lea, opregul fiind considerat o piesă de port frecventă în costumele ctitorilor țărani pictați în bisericile vâlcene.

Atât la costumele cu zăvelci sau catrințe, cât și la cel cu vâlnic sau opreg, piesa de bază o reprezintă ia sau cămașa, ea păstrând întregul echilibru atât prin cromatică și decor cât și prin proporții, reprezentând elementul determinant în alegerea pieselor ce alcătuiesc ansamblul.

Cămașa femeiască din Vâlcea, ca de altfel din întreaga Oltenie fie că este lungă, cu poale, fie că are poale separate, ie, păstrează aceeași modalitate de croi.

Strânse la gât sau adunate în crețuri pe o bentiță, având mânecile largi sau foarte largi, cămășile femeilor din Vâlcea subliniază îndeaproape liniile corpului, sugerând și chiar amplificând formele și constituind axa verticală pe care este construit întregul costum.

Croite din bumbac, cânepă sau pânză de in, părțile componente ale cămășii sunt încheiate *cu cheițe* lucrate cu acul.

Compoziția ornamentală determinată de tipul de croi, se bazează pe interferența dintre albul fundalului și petele de culoare care alcătuiesc într-un mod inedit decorul piesei, care apare subliniat pe umeri, piept și brațe acoperind cei trei câmpuri ornamentali: *răurile*, *încreșul* și nu în ultimul rând *altița*.

Motivele decorative folosite sunt tratate geometric, indiferent că sunt motive abstracte: romb, triunghi, pătrat sau linie, sau că sunt vegetale: flori, frunze etc.

Cromatică decorului acoperă o gamă variată de culori: oliv, negru, roșu, fir împetricit adică amestecul firului între roșu și negru, albastru sau galben.

Alesătura în războiul de țesut, sau *broderia cu acul*, sunt tehnici consacrate de realizare a decorului, decor subliniat și amplificat prin umplerea cu paiete strălucitoare sau mărgelile viu colorate, roșii, galbene, albastre aurii etc.

Originalitatea fiecărei cămăși este rezultată atât din alegerea motivelor cât și a cromaticii. Atunci când ia era lucrată de femeia ce avea să o poarte, aceasta devenea propria ei creatoare în domeniu, piesa rezultată devenind *unicat*, fiind ferită de orice tendință de reproducere. Fiecare femeie își alcătuieste costumele arătându-și propriile idealuri despre frumos și cu dorința ascunsă de a-și construi propria înfățișare.

***Oana Florescu**, muzeograf, Muzeul Județean *Aurelian Sacerdoțeanu* Vâlcea, e-mail:

¹ *Arta populară* 1974.

Activitatea de *perpetuare* a costumului popular vâlcean o regăsim și în zilele noastre.

În prezent, concursul *Hora costumelor* este pentru Vâlcea un proiect care atestă noilor generații existența portului popular, păstrând vie creația populară și ducând mai departe tehnica realizării acestor piese prin creatori popular zonali.

Pe lângă acest concurs dedicat strict costumului popular, se mai organizează în județ diferite proiecte care promovează și ele, la rândul lor meșteri populari locali: *Învârtita Dorului*, *Cocoșul de Hurez*, *Târgul meșterilor populari*, *Brâul de Aur*, *Cântecele Oltului* etc.

BIBLIOGRAFIE

Arta populară 1974 – XXX- *Arta populară din Vâlcea*, Râmnicu Vâlcea, 1974.

1

2

Foto 1-2 – Costume populare femeiești din județul Vâlcea.